יתרון מעלה במדות על השכל, ועם היות דהמוחין הם גבוהים במעלה ומדרי' על המדות, והיינו דהגם דשניהם הן שכל והן מדות הם מציאות יש ולכן צ"ל מדרי' ממוצעת ביניהם דא"א להיות יש מיש אם לא שיהי' אין הממוצע ביניהם, בכ"ז הרי אינו דומה היש ומציאות דשכל לגבי היש ומציאות דמדות, שהשכל גבוה מהמדות, אבל עם זה יש יתרון במדות והיתרון הוא לגבי האדם, היינו בענין עבודת האדם דלגבי האדם הנה מה שמאיר בגילוי יותר הוא מעולה יותר, והמדות הן גילוי יותר, דעם היות שגם המוחין הן גילוי וחכ' היא ראשית הגילוי דג' מוחין חב"ד שהם כחות גלוים בכ"ז אינם גילוי כ"כ כמו המדות, והוא שהדבר שמושכל ומושג במוחו אינו קרוב כ"כ אליו כ"א עדיין רחוק ומובדל ממנו בבחי' מקיף ועיקר גילוי בפנימי' הוא מהמדות דוקא, ויובן זה ממה שאמר רבינו נ"ע בפט"ז בתניא דדוקא מאהוי"ר שבהתגלות לבו נעשים גדפין למעשה המצות, אבל דו"ר שבתבונת מוחו ותעלומות לבו כו' גבהו דרכם מלהיות גדפין למהמ"צ, וכמו שאנו רואים שיש בנ"א שעוסקים בידיעות והשגת אלקות ומשיגים היטב ענין אחדות הוי' וביטול העולמות איך שהעולמות בטלים במציאות ממש, ובשכלם מבינים המה היטב איך שבאמת אין שום מציאות יש, ואינו אלא שנדמה ליש לעינינו, והן הן גבורותיו להיות נדמה לנו למציאות יש וכאלו מעלים ומסתיר על אלקות דכ"ז הוא רק בשביל העבודה להתגבר על הישות וההעלם כמ"ש כי מנסה ה"א אתכם אבל באמת אין שום העלם והסתר שמעלים ומסתיר על אלקות כלל ואדרבא ההעלם הוא בשביל הגילוי, דכ"ז הנה הם יודעים ומשיגים ומתפעלים בשכלם על הפלאת אוא"ס ב"ה, זיי ווערן נתפעל פון דעם וואס זיי פארשטייען, ואחר כ"ז הנה כל ענין ידיעתם בהשגת ענין אלקי אין זה נוגע לעשי' בפועל, שיש בזה כמה חלוקי דרגות שונות, יש שבלימוד התורה יש לו חשק ולעשיית מצוה בפועל או לתפלה אין לו חיות כלל ומקיים זאת בהכרח, ויש מי שמשתוקק לשמוע איזה השגה אלקית אבל מכיון שהענין נוגע לעבודה בבירור ותקון המדות או בעניני יראת שמים כבר אינו חפץ לשמוע, כי אין לו שום יוקר במצוה ויראת אלקים ולכן אם יש לו איזה ענין בעניני עולם לעשותו ה"ה מקדים זאת לקיום המצוה להיות שאין לו חיות במהמ"צ שזהו היפך ענין ההשגה בענין אלקי במוחו, אבל כאשר ההשגה באה אל הלב והיינו דכאשר מתפעל בלבו באהבה ומדה מורגשת מההשגה שבמוח או מאיר אצלו בגילוי ויש לו חיות בקיום המצות ויוקר בכל ענין אלקי, אז מיירקיים אין תורה ותפלה, חהו"ע יצי"מ ברוחניות מה שעובר דרך ההתעלמות שבין מוחין למדות דעי"ז הוא גאולת נפשו, ועם היות דהגאולה היא ביום בהעבודה שבלב דתפלת שחרית אבל התחלת הגאולה היא מבערב שהוא החשבון צדק בהתבוננות דק"ש שעהמ"ט.

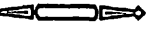

בס"ד, ש"פ מקץ, תש"א.

מאי חנוכה דת"ר בכ"ה בכסלו יומי דחנוכה תמניא אינון, כשנכנסו יונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהי' מונח בחותמו של כה"ג ולא הי' בו אלא

להדליק יום אחד נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה, וצ"ל דאחר שכבר למדו כמה הלכות בהלכות חנוכה שואלים מאי חנוכה והנה בכל גילוי המשכת אור שלמעלה וכל התגלות גאולה שהקב"ה עושה עם ישראל עמו בין שהוא מהמשכות האורות וגילוים והתגלות נסים המלובשים בלבושי הטבע ובין שהוא מהמשכות אורות וגילוים והתגלות נסים היוצאים מדרכי הטבע הנה הוא דוקא בזמן הקבוע לזה, הכוונה דגם הזמן הקבוע אשר אז הי' הנס הוא עקרי בהדבר ההוא, והיינו דלבד זאת מה שקביעת הזמן של הגילוי והנס הוא נוגע לזמן העתיד בהגיע זמנו במשך השנה, אשר בזמן ההוא מתגלה הארה ומעין מה שהי' בעת ההוא בפעם הראשונה דזהו תכן ענין הברכות בברכת שהחינו וקימנו והגיענו לזמן הזה, וברכת שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, והיינו דכשם שבר"ה אנו אומרים זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון, דבכל ר"ה ור"ה הוא זכרון ליום ראשון דכוונת הבריאה שהוא יום הששי במע"ב הנה כן הוא בכל שבת יום טוב ומועדי הנסים שהארה מהם נזכרים ונעשים בכל שנה ושנה באותו היום שבו הי' הנס, הנה מלבד זאת הזמן עצמו שבו הי' הדבר ההוא בפעם הראשון הנה הזמן ההוא יש לו שייכות אל עצם הדבר, דדבר זה הי' צ"ל בזה הזמן דוקא, ונס חנוכה הי' בחדש כסלו בכ"ה בו וצ"ל שייכות חנוכה לחדש כסלו דוקא ולכ"ה בכסלו דוקא, ועוד צ"ל דכפי הנראה הנה עיקר הנס הוא שמצאו פך של שמן חתום בחותמו של כה"ג, היינו דכשהיונים טמאו כל השמנים שהיו בהיכל הנה פך זה לא נגעו בו לפי שהי' בקרקע כפי' התוס' לפי שכבר גזרו על הנכרים להיות מטמאים במגע כוזבים, וגם הכירו שהיונים לא נגעו בפך זה כפרש"י ולכאורה הרי עיקר הנס הי' ניצוח המלחמה, וע"י ניצוח המלחמה יוכלו למצא את השמן, ועוד צ"ל למה תקנו שמונה נרות הלא בהמנורה שהי' במקדש הי' ז' נרות ולמה נרות חנוכה הם שמונה, וע"פ פשוט הנה זהו מצד הנס שמפך אחד הדליקו ממנה שמונה ימים, אמנם זה גופא צ"ל דהלא על יום אחד הי' בו שמן וא"כ הנס הוא רק בז' ימים, ומלשון הגמרא והדליקו ממנו שמונה ימים משמע שהנס הוא בכל השמונה ימים והיינו שבכל לילה הנה משמינית הפך נתמלאה המנורה וצ"ל למה הי' הנס דפך השמן על שמונה לא פחות ולא יותר, ובכללות הענין א"מ דבכל ענין מלחמת היונים הנה כשנתגברו ונכנסו להיכל הנה כל ענין הניצוח שהראו הוא לטמא את השמנים שהיו בהיכל, דבביהמק"ד היו כלי כסף וזהב אשר כך הוא דרכם של המנצחים במלחמה לשלול שלל ולבוז כסף וזהב וכל אבנים יקרות, ובמלחמת היונים לא נזכר כל זה אלא שטימאו את השמנים שהיו במקדש, אך הענין הוא דמלחמת היונים היתה מלחמה רוחנית שלא רצו לנגוע בגופם של ישראל אלא עיקר רצונם הי' להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, דכל ענין מלחמתם היתה נגד תורת הוי' ונגד המצות שהם חוקי רצונו ית', והיינו דבענין התורה שהיא חכ' גדולה ושכל נפלא לזה הסכימו גם היונים ולהיותם חכמים גדולים גם נתפעלו על גודל עוצם הפלאת החכ' שבדיני התורה, אבל התנגדו על זה שהיא תורת הוי' היינו לקדושת התורה שהיא חכמתו ית' נגד זה לחמו, וכן בענין המצות שהם משפטים כמו כבוד אב ואם, צדקה, שמירה מגניבה וגזילה, וכן המצות שהן עדות כמו שבת ופסח וכדומה לזה הסכימו גם היונים אבל במצות דחקים כמו טומאה וטהרה, פרה אדומה ושעטנז לזה התנגדו,

ובאמת הנה מצד התורה אור הרי גם המצות שהם משפטים ועדות צריכים לקיים אותם לא מפני שהם מובנים גם בשכל אנושי אלא לפי שהם מצות הוי', ונגד זה לחמו היונים שרצו להשכיח את ישראל תורת הוי' וחוקי רצונותיו וכמאמר כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל, כל המלחמה היתה נגד אלקות, זאל מען לערנען תורה, זאל מען מקיים זיין מצות המשפטים והעדות רק שלא להזכיר שהיא תורת הוי' ושהמצות הם חקי רצונו ית', ניט דערמאנען אין תורה ומצות דעם ענין פון געטליכקייט, ולזאת הנה כאשר נכנסו להיכל הנה ראשית ענינם הי' לטמא את השמנים שהיו בהיכל.

ב.

אמנם בעיקר ענין מלחמה זו דמלחמת היונים שהיתה מלחמה רוחנית נגד תורת הוי' ונגד מצות הוי' שהם חקי רצונו ית' הנה למה זה כל עיקר חפצם הי' לטמא את השמנים, היינו שעשו זאת בשביל הניצוח שאו הי' עדיין טרם שנצחו רק בתחלת הנצחון, וכמו דדרך הלוחמים הוא ללכוד או לסתום מעינות מים והדומה אשר בזה מחלישים כחותיו של הצד השני וכן היונים כשרצו להחזיק מעמד ולנצח את ישראל הנה ראשית הכל נתאמצו לטמא את השמנים, וצ"ל מה זה נוגע כל כך דכאשר טמאו את השמנים שהיו בהיכל הנה עי"ז היו בטוחים בנצחונם, וכן בענין הנס שעשה הקב"ה לישראל ע"י החשמונאים הי' עיקרו בענין השמן שמצאו פך אחד של שמן חתום בחותמו של כה"ג שהלא כ"ז הי' אחר הניצוח שנצחו החשמונאים את היונים שהיו בזה כמה ענינים נסים גלוים שלמע' מדרך הטבע שהחלשים נצחו את הגבורים והמועטים את הרבים, שעל כל הנסים האלו לא קבעו זכרון של פועל כ"א הלל והודאה ורק אחר שמצאו פך אחד של שמן חתום בחותמו של כה"ג והכירו בו שלא נגעו בו קבעו הדלקת ח' נרות, וכללות ענין תוקף גבורתם היתה ע"י קריאת שמע ישראל ובזה נצחום, ועל חרבו של יהודה החשמונאי הי' כתוב השם מכבי שהוא ר"ת מי כמוכה באלים הוי' להיותה מלחמה רוחנית, ומלחמה זו היא תמידית בכל דור ובכל אחד ואחד בפרט וכמאמר יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, דיש בזה כמה חלוקי דרגות שונות, יש מי שהנה"ב שלו מטריד את האדם במלחמתו עמו בעניני המדות ועניני הנהגה לזרוק בו חצים ואבני בליסטראות מעניני העולם, וועלטליכע זאכן, וואס ער גיט אין אים אריין אן געשמאק באכו"ש והעיקר בעניני הלבושים ולסלסל בשערו שיהי' כמו עמא דבר היושבי קרנות, והגם שהוא בן תורה הנה"ב שרוצה להכשילו גם בזה שיתגאה בתורתו הנה מוסיף לעוור את עיני שכלו אשר אדרבא להיותו בן תורה צריך למצא טעמים לשבח בהנהגה זו, ובזה הנה"ב צד את האדם ומכניסו לרשותו ובהיותו ברשותו אז דוחה אותו ר"ל מדחי אל דחי, ויש אשר כל ענין מלחמת יצרו עמו הוא בעניני המחשבה לזרוק בהאדם מחשבות זרות ר"ל ראשית כל להטריד את האדם בתפלתו אשר גם בעמדו לפני הוי' בתפלה הנה לבו בל עמו ואין זה ח"ו שאינו רוצה להתפלל או שהוא ח"ו בדרגא כזו שאינו מאמין בזה שהוא אומר בתפלתו, הוא רוצה להתפלל ומאמין באמת באמונה שלימה בכל מה שאומר בתפלתו, ולפעמים גם אומר איזה מזמור בהתרגשות הלב, הארציג, אבל עם זה הנה לפתע פתאום נופלין לו מחשבות זרות ומהם גם עניני שטות והבל שאין בהם שום ענין ותכן כלל, והיינו שאין

במחשבות ההן שום צורך כלל גם לעניניו הגשמי' דבאמת מצד שכל הבריא גם שכל האנושי, הגס והגשמי לא יסכים בשום אופן אשר בעת עמדו לפני הוי' בתפלה יחשוב בענינים כאלו, דהלא מצד השכל הבריא צריך האדם להיות מסודר בכל עניניו וכאשר הוא עומד ומדבר לפני חכם ושר הרי אינו דומה לכמו שמדבר עם שכמותו ופרט בעמדו לפני הוי' בתפלה וכל זה הוא בענין שהדבר לעצמו הוא תוכני אלא שצריך לדחותו לזמן אחר אבל בדבר שהענין מצד עצמו אין לו שום תכן כלל וכלל ואינו אלא בלבול הדעת שהנה"ב מבלבל דעתו שבשעה ההיא הוא כחסר דעת ר"ל, דמי שהוא בריא בשכלו גם מחשבותיו מסודרות משא"כ החסר דעה ר"ל אין מחשבותיו מסודרות, ולפעמים הנה"ב זורק מח"ז של עניני כפירה ר"ל והסיבה לזה הוא מצד טבע הרגילות בדברים בטלים שהמוח נעשה ריק שנקרא בלשון בני אדם אַ פוסטע קאָפּ, ויש מי שהנה"ב שלו לוחם עמו בענין הדבור דגם בזה יש כמה חלוקי דרגות הן בדבור האסור כרכילות ולה"ר שקרים והוצאת ש"ר, והן בדבור של כיעור באבק של חניפה והדומה או בדבורי צחות הנק' גלייכווערטלעך, ולפעמים הנה"ב לוחם עמו בענין הראי' או השמיעה, ותחלת הכל הוא שהנה"ב מטמא את השמן שהו"ע העונג, ער נעמט צו ביים אדם דעם עונג אין עניני קדושה מיט דעם וואָס ער גיט אים אַריין אַ עונג אין די עניני עולם בכלל און אין די אלע ענינים הן במדות והן במח' ודבור והעולה על כולנה הוא מה שהנה"ב מטמא ר"ל את השמן שבתורה ומצות, דלא זו בלבד מה שלוקח ר"ל את הענג וחיות אלקי שבתומ"צ אלא עוד זאת שמקרר לו כל ענין קדושת התומ"צ לתפוס את הדברים כפשוטן כפי השגת שכלו הפשוט.

ג.

והנה העצה היעוצה לנצח את המלחמה הוא ע"י קריאת שמע שהוא עבודת המוח להבין ולהשיג יחודו ואחדותו ית' בכל הבריאה כולה כמ"ש הרמב"ם בהלכות ק"ש פ"א ה"ב בטעם קדימת קריאת פרשת שמע לוהא"ש ופרשת ויאמר לפי שבפרשת שמע יש בה יחוד השם אהבתו ותלמודו שהוא עיקר הגדול שהכל תלוי בו, והיינו שבעצם ענין תלמודו יהי' יחוד השם ואהבתו שאינו תופס הדברי תורה כפשוטן בלבד אלא שע"י לימוד ההלכה נעשה יחוד השם והתגלות אהבתו ית', וידוייק דבריו בה"ד באמרו ציום וזירזם על יחוד השם ועל דרך הוי' שהלך בה אברהם ויצחק אביו, דלכאורה אינו מובן מה כוונתו בהוספת אומרו ועל דרך הוי' שהלך בה אברהם ויצחק אביו דהרי כ"ז הוא בענין יחוד השם שהרי אפי' אמירת פסוק ראשון דק"ש שצריך כוונה גמורה ארז"ל כד אמליכתי' למעלה ולמטה וד' רוחות העולם תו לא צריכת להיות שזהו"ע היחוד האמיתי א"כ מה בא להוסיף באמרו שצום וזירזם גם על דרך הוי' שהלך בה אברהם ויצחק אביו, אך הענין הוא דבענין יחוד השם הנה יש בזה דרך ואופן איך ליחדו ית' וכמארז"ל האבות הן הן המרכבה, דכל ענין המרכבה הו"ע הביטול והנחת עצמותו, די איבערגעבענקייט און אַוועקגעלייגטקייט צו געטליכקייט דיחוד השם צ"ל רק באופן כפי שהוא בדרך הוי' דיכול להיות מי שהוא מייחד את השם בלימוד התורה אבל אינו באופן כפי שהוא דרך הוי' והיינו דאינו בביטול והנחת עצמותו אלא אדרבא ע"י שהוא עבד הוי' ליחדו ית' הוא יקר בעיני עצמו

ובדרך ממילא נעשה יש ומציאות ועליו ארז"ל אמר הקב"ה אין אני והוא יכולים לדור, דהגסות וישות שלו דוחק רגלי השכינה, דנעלם ומתעלם ממנו האור פנימי שבתורה, וזוהי העבודה דק"ש יחוד השם באופן כפי שהוא דרך הוי' שהלך בה אברהם ויצחק במס"נ, דהתחלת עבודה זו היא בדרך קבלת עול וכמא' רז"ל למה קדמה שמע לוהא"ש כדי שיקבל עליו עומ"ש תחלה, דהתחלת העבודה היא קבלת עול, והיינו דעם היות דעבודה דק"ש היא עבודת המוח הנה התחלתה היא בדרך קב"ע דוקא, היינו שהידיעות שצריכים לדעת בשביל עבודת הוי' הנה התחלתה היא בדרך קבלת עול, היינו לייגע מוחו ולהטריח שכלו פעם שתים ושלש עד כמה פעמים ביגיעה גדולה ועצומה עד אשר מקבל ההשגה ההיא ואחר שמקבל את ההשגה האלקית צריך לייגע מוחו ולהטריח שכלו להבין ההשגה על בורי', דאי' ברמב"ם בתחלתו יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון והוא ממציא כל נמצא וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו, הרי אומר כאן ג' ענינים יסודי', היסוד הא' שהוא ית' מצוי ראשון והיסוד הב' שהוא ית' ממציא כל נמצא, והיסוד הג' הוא שאופן מציאת כל הנמצאים הוא מאמיתת המצאו, ועם היותם יסודות כלומר ענינים עצמיים, דבענינים עצמיים הרי לא יפול בו ענין החקירה והדרישה, דדבר שעקרו מחודש כמו השכל יפול בו המחקר והדרישה אבל בענין יסודי שהוא עצמי אינו שייך החקירה והדרישה, על זה הוא אומר עמוד החכמות דיסוד היסודות שהוא מהותו ועצמותו יתברך הנה הוא עצמו עמוד החכמות להיות הוא וחכמתו אחד, ואצילות ענין החכמה בעצמותו יתברך הנה זה עצמו הוא נתינת רשות ויכולת לנבראים להשיגו יתברך ואשר על כן אפשר לידע ג' הענינים היסודיים הללו שהוא יתברך מצוי ראשון ממציא כל הנמצאים ואופן המצאת הנמצאים הוא מאמיתת המצאו, ואין זה רק מה שאפשר לידע היינו דמוח ושכל האדם יכול לתפוס בו אלא עוד זאת דידיעת דבר זה הוא חובה שזהו אומרו (ה"ו) וידיעת דבר זה מצות עשה והיינו דלבד זאת אשר ידיעת דבר זה הוא יסוד היסודות ועמוד החכמות הנה גוף ועצם ידיעה זו היא מ"ע, והענין בזה הוא דהנה ידיעת התורה היא מצוה ושיעור המצוה הוא אשר מוחו ושכלו יבין וישיג את דבר ההלכה שלומד ומצות ידיעת התורה היא מצוה נוספת על מצות לימוד התורה, דשיעור מצותה הוא אמירת האותיות שבתורה אף גם אינו יודע פירושם, וידיעת התורה שיעור המצוה הוא דוקא בידיעת הפי' וכל מה שיודע יותר הוא קיום המצוה בהידור יותר אבל בכ"ז היא מצוה כללית בלי הבדל איזה הלכה הוא לומד, נוסף עליהם מצות ידיעת אלקות שהיא מ"ע דעצם הידיעה היא מ"ע פרטית, ובלימוד פנימי' התורה יש בה ג' מצות, לימוד התורה ידיעת התורה וידיעת אלקות שבתורה העולה על כולנה, והוא פך השמן שחתום בחותמו של כה"ג שבזה מנצחים את מלחמת הנה"ב.

וזהו מאי חנוכה דחנוכה הוא ר"ת חנו כ"ה, כ"ה היא ספי' המל' וחנו כה הוא שההמשכה מגיע לבחי' מל', דבענין הספי' הרי ספי' המל' היא סופא דכל דרגין ובעבודה ענין ספירת המל' הוא המלוכה והממשלה על עצמו וכמא' המליכו על כל אבריו, זיין א מושל על עצמו, וזהו מאי חנוכה איך הוא שיהי' האדם מושל על עצמו, הנה זהו ע"י עבודה, וזהו בכ"ה

בכסלו יומי דחנוכה תמניא אינון, דהנה חדשי הקיץ הם או"י וחדשי החורף הם או"ח, בחדשי הקיץ סיון הוא חדש השלישי ובחדשי החורף כסלו הוא חדש השלישי דחדשי הקיץ או"י בעבודה הו"ע התורה שהיא המשכה מלמעלמ"ט ובספי' הוא ספי' הת"ת, וחדשי החורף או"ח בעבודה הו"ע התפלה שהיא העלאה מלמטלמ"ע דבספי' בדרך או"ח הוא ספי' הנצח ולכן הנה בחדש כסלו שהוא ספי' הנצח בעבודה דמס"נ הנה בכ"ה בו נצחו את היונים המנגדים על תורת הוי' ומצותיו ית'.

בס"ד, ש"פ ויגש תש"א

ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם, רבת את ריבם דנת את דינם נקמת את נקמתם, והנה ברחמיך הרבים הם הרחמים העצמים דעצמות אוא"ס ב"ה שהם אהבה נצחית ועצמית היינו האהבה הבאה מצד ההתקשרות העצמית דעצמות א"ס ועצמות הנשמה להיות דעצם הנשמה בכל א' וא' מישראל ועצמות אוא"ס ב"ה הוא אחד ממש, והתגלות רחמיך הרבים שהם הרחמים עצמי' ונצחי' דעצמות א"ס לישראל מתגלים בעת צרתם דוקא שהוא זמן הגלות בריבוי העלמות והסתרים על כל עניני אלקות, ולכאו' הרי בזמן הגילוים של מעלה בעולם בכלל ובישראל בפרט כמו בזמן הבית שהיו אז גילוים שלמע' מהטבע בגילוי לעין כל וישראל היו במנוחה איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו והיו בתכלית המעלה, הנה זמן כזה הוא מסוגל לגילוי רחמים עצמים אבל בזמן הגלות דאותותנו לא ראינו ואין אתנו יודע עד מה ורבו ההעלמות וההסתרים במאד וישראל מפוזר ומפורד בכל הארצות והולכים בראש גולים מעונים ומדוכאים וכל עניני אלקות תומ"צ ואפי' עניני רוחני' מבוזים ושפלים בהתגברות החומר על הצורה ועת צרה היא ליעקב הנה ממנה יושע שאז דוקא היא התגלות רחמיך הרבים וההתגלות היא דרבת את ריבם דנת את דינם נקמת את נקמתם ובדרך ממילא הנה בא ניצוח המלחמה, ועם היות שהי' בדרך מלחמה שהו"ע הלבשה טבעי', אבל באמת הנה הי' באופן נסי שזהו מסרת גבורים ביד חלשים רבים ביד מעטים כו' והצעקה בעת צרתם היתה הוי' אלקינו הוי' אחד, דמלחמת היונים היתה מלחמה רוחנית תמידית אשר כל עיקר ענין מלחמתם הוא להשכיח את תורת הוי' ולהעביר על חוקי רצונו ית' והיינו שצריכים ללמוד מה שהשכל אנושי מסכים עליו ולשכוח שהיא תורת הוי', מאכן פאַרגעסן אז דאָס איז תורת הוי' ולהעביר עַל חקי רצונו ית', אָפּשאַפן די געטליכקייט און עס זאָל זיך מצות אנשים מלומדה, ולנצח את המלחמה הוא ע"י קריאת שמע שהוא ידיעת הוי' בהבנה והשגה לידע שהוא ית' מצוי ראשון ממציא כל נמצא וכל הנמצאים בשמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו, והיינו שע"י השגת ענין אמיתת המצאו הנה אנו משיגים שהוא יה' מצוי ראשון וממציא כל נמצא וכמ"ש רבינו נ"ע, דמהותו ועצמותו של המאציל העליון ב"ה שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו הנה הוא לבדו בכחו ויכולתו לברא יש מאין ואפס המוחלט בלי שום עילה וסבה אחרת קודמת ליש הזה, והיינו דמאמיתת